

(Печат, 20.02.2009)

Наплаћивање пореза

Први принцип, на који се морамо позвати код оцене неког од предлога у вези са изменом било које одредбе о порезима, јесте питање да ли је предлог заснован на праву. Према Уставу РС само држава може да уводи и наплаћује порезе и да их после на основу закона расподељује корисницима јавних прихода (члан 91. и 184). Изузеци од овог правила, јесу федералне или конфедералне државе, као што су САД или Швајцарска, Канада, где су порези подељени на федералне и покрајинске и где је развијен модел фискалног федерализма у складу са федералном структуром државе. Решење да само република уводи и наплаћује порезе не представља никакво ограничење права покрајина и сасвим је у складу са решењима које можемо наћи и у земљама са најсавременијим пореским системима, које примењују најразвијеније земље Европе.

Применом овог приступа загарантована је једнакост свих грађана пред пореским властима, што гарантује члан 3. Устава Немачке, члан 7. Устава Аустрије, члан 1. Устава Холандије. Због тога је предлог из Статута АПВ о увођењу додатних овлашћења Покрајини у погледу аутономне наплате пореза, противустанован и неразуман. Предлог Статута покушава да уведе аутономну наплату пореза на добит и доходак грађана, као преседан, који руши принцип, и који под одређеним условима може бити злоупотребљен, као још један доказ државног статуса Покрајине.

Исплаћивање субвенција

Предлог Статута предвиђа да средства наплаћена од пореза на добит предузећа и пореза на доходак грађана на територији АПВ, служе за финансирање надлежности Војводине, што је предвиђено ставом 4. члана 63. Ово не само да је противустановно, већ

је и против сваке логике. Прво, ови порези су се и сада у највећој мери враћали Покрајини, по принципу пореске заједнице, те није јасан разлог због чега се сада то решење преноси у Статут, осим ако се не жели навестити промена односа у расподели. У 2008. порез на добит дељен је између Покрајине и Републике у односу 42,7:57,3 а порез на доходак грађана остављао је Покрајини удео од 40 одсто. Друго, уколико неко сматра да је расподела неправична, тада сигурно није узео у обзир да је профит остварен пословањем на територији целе земље, да се субвенције на пољопривредно земљиште, за стоку, млеко, а за извоз, исплаћују на терет републичког буџета и за предузећа и физичка лица из Војводине.

Уосталом, и у постојећем начину наплате и расподеле поменутих пореза постоји усаглашена сразмера. У складу са тим, у претходној години је, у прва три квартала, у Покрајини наплаћено 18,65 милијарди динара пореза на зараде и 7,50 милијарди динара пореза на добит предузећа. Од тога је у Покрајини, по основу пореза на добит предузећа остало 3,20 милијарди динара, а од пореза на зараде 10.46 милијарди динара.

У висини прихода од пореза који су апострофирани као изворни за Покрајину је још једна нелогичност тог предлога. Наиме, и да целокупна маса наплаћених пореза на добит и доходак грађана остане Покрајини, то не покрива ни 30 одсто садашњег буџета, те није јасно зашто се жели направити изузетак од општег принципа расподеле ових пореза између Републике и локалних самоуправа, ако не постоје неки други разлози који нису јавно изнесени.

Правило да се порези наплаћују само на основу закона, и ни једног нижег правног акта, уведено је пре неколико векова и основни је инструмент ограничења самовоље власти у пореском систему. С обзиром да је Статут АП Војводине нижи правни акт од било ког закона, што не може да се промени било каквом реторичком вратоломијом којом се он преводи у снагу закона на територији Војводине, сасвим је јасно да је свако навођење пореза који ће се наплаћивати у Покрајини противправно и противуставно. Примену овог принципа су у Уставу заштитиле све најразвијеније земље, почев од Француске у члану 34., Италије у члану 23, Белгије члан 170, као и Србија, у члану 91.

Јавни приходи

Материја јавних прихода у Предлогу Статута само је на први поглед постављена

коректно и у складу са поставкама Устава РС. Члан 63, став 1 и став 2, тачка 1 Предлога Статута АПВ позивају на повећану пажњу. Ни у једној држави Европе није предвиђена самосталност у утврђивању и наплаћивању јавних прихода – свуда је то надлежност централног нивоа. Чак ни потпуно администрирање изворних прихода није препуштено нижим нивоима.

Послови администрирања порезима су послови највишег нивоа власти, уз могућност уступања дела тих послова неком од нижих нивоа. У Србији је администрирање порезима на имовину препуштено општинским службама, али само у делу првостепеног поступка. Порез на имовину и сада представља један од пореза који су у целости пренесени на општине, али не само у Војводини већ у целој Србији, и то је приступ који се мора задржати. Порези су једнаки за све и не могу једне грађане доводити у неравноправнији положај, само зато што не живе у Покрајини.

Идеја формирања покрајина нису биле њихове привредне и тржишне специфичности, већ пре свега културне, мултинационалне и историјске различитости. Заштита тих различитости не може бити резултат пореске аутономије, која се на мала врата жели увести у специфичности Покрајине, и чиме се жели створити ембрион економске независности, која је један од најопаснијих елемената потенцијалне државности покрајине.

(Аутор је председник Економског савета ДСС)